

Іван ЗАБІЯКА
(Київ, Україна)

Місцева історія Талалаївщини на сторінках альманаху “Вітряк”

З появою людей на землі виникла й необхідність володіти знаннями про край, щоб орієнтуватися в тій чи іншій місцевості; зберігати набуті знання-досвід як власний, так і переданий попередніми поколіннями.

До початку ХХ ст. такі знання переважно були етнографічно-географічного змісту, куди входила різна інформація про той чи інший край. Серед наймасштабніших видань ХХ століття можна назвати багатомне видання “Історії міст і сіл України”, яке ввібрало в себе історико-географічний опис країни, доступних у той час джерел в ідеологічних рамках. Нині це видання має історичне значення із кричним ставленням насамперед до крайніх дат перших згадок населених пунктів.

Лише незалежність України дала можливості краєзнавцям займатися місцевою історією, досліджуючи як давню, так і сучасну історію; долі людей, які жили й живуть у селах, містах; збирати залишки народних традицій; вивчати окремі періоди і т. д. Багато сіл України мають уже власну історію, зафіксовану в окремих виданнях. За одне з останніх про село Жуклю [1], що на Чернігівщині, автору В. Устименку головою Національної спілки краєзнавців України, Героєм України академіком П. Троньком вручено премію імені Дм. Яворницького цієї спілки [2].

Сьогодні краєзнавство – це самостійна науково-освітня галузь, яка вбирає в себе багато інших суміжних гуманітарних та прикладних дисциплін, які дають можливість у комплексі вивчати населені пункти, регіони, частину чи всю країну в цілому[3]. Насьогодні українське краєзнавство об’єднане в Національну спілку краєзнавців України, яка, незважаючи на те, що має досить широку розгалуженість за рахунок обласних організацій, все-таки поки що не спроможна охопити весь

простір України краєзнавчими дослідженнями. Тому знання про місцеву історію так і залишаються переважно на рівні народних знань, інколи частково зафіксованих в районних періодичних виданнях, якщо їхні редактори переймаються цією проблемою, що, на жаль, не є традицією...

Частково цю прогалину закривають громадські організації, такі, як земляцтва. Так, Сумське земляцтво в м. Києві випустило кілька видань “Земляки. Альманах Сумського земляцтва”[4], де розміщено матеріали про літературну Сумщину; науково-краєзнавчі розвідки вчених, уродженців Сумщини; про видатних синів рідної землі і т. д.

Значну увагу в цьому плані привертають видання й Чернігівського земляцтва в місті Києві. Зокрема альманахи “Вітряк” про Талалаївський район. Сам район як і будь-який інший регіон чи населений пункт в історичному плані – це багатий край. Кілька населених пунктів – Ярошівка (нині Українське), Красний Колядин, Липове – літописні села. Так само як і козацькі – відома Красноколядинська сотня, до якої (чи іншої) були прикріплені практично всі села району. В кожному з них було фактично по дві церкви, що засвідчує велику кількість людей. Отже, історія багата. Її треба було якимось чином зафіксувати. Одномоментно це зробити надзвичайно важко, оскільки синтетичного дослідження немає. Тому зусиллями членів земляцтва було розпочато видання літературно-краєзнавчого альманаху “Вітряк”. Чому “Вітряк”? Ще півстоліття тому в кожному селі, яке було розташоване на підвищенні, стояло багато вітряків. У пам’ять про них і така назва. Ще й зараз в деяких населених пунктах стоять залишки цих символів України. Але це тільки зовні. Насправді ж вітряк для кожного українця має й багато інших значень, поки що не зовсім осмислених як в художній літературі, так і в науковій. Це своєрідний посередник між здобутком поля і чуланом у кожній хаті, де зберігалася збіжжя. Він як своєрідний годувальник для одних і джерело збагачення – для інших...

Підтримав це видання генеральний директор Генеральної дирекції в м. Києві П.О. Кривонос. Вийшло 5 випусків.

Що ж представляють собою ці випуски?

Девізом видання можуть бути слова із передмови четвертого випуску: “Талалаївщина – багатий край не лише на корисні копалини. Простота й складність полягає тільки в тому, що їх треба шукати: невпинно й повсякчас, як настирні нафтошукачі, що досягають космічних глибин, щоб видобути звідти те, що тисячами й мільйонами років збе-

рігалося там. Їхня активність і настирність дивує. Успіхи також. Тільки різниця між ними й духовношукачами досить суттєва. Перші, збіднюючи надра, збагачують невелике оточення суспільства, позбавляючи всіх інших майбутнього. Другі, – чим глибше сягають духовних глибин, тим більше збагачують все суспільство, не наносячи йому ні найменших втрат, роблять прозоріші перспективи майбутнього” [5, с.5].

З самого початку планувалося, що кожен випуск матиме тематичне окреслення. Тому й були присвячені таким темам: вип. перший “До 150-річчя від дня народження Василя Петровича Горленка”, вип. другий “До 60-річчя від дня визволення Талалаївщини від німецько-фашистських загарбників”, вип. третій “До 100-річчя від дня смерті В.П. Горленка та 120-річчя від дня народження І.П. Кавалерідзе”, вип. четвертий “«З журбою радість обнялась» (О. Олесь)”, вип. п’ятий вийшов уже без загальної теми.

У першому випуску за винятком передмови й статті про В. Горленка, представлена творчість місцевих поетів, прозаїків [6]. Обсяг цього випуску був на третину менший від усіх наступних. Треба було планувати комплексніше видання, яке б охоплювало й інші тематичні пласти, показувало цей регіон із різних боків, у ретроспекції із сусідніми районами, Україною в цілому. Підзаголовок “Літературний альманах Талалаївщини” не відповідав завданням. Другий випуск уже мав підзаголовок “Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини”.

У другому випуску надруковано короткі біографі Героїв радянського союзу, кавалерів орденів та списки тих осіб, які загинули під час ВВВ чи таких, які пропали без вісті [7]. Список друкувався не загально-районний, а окремо по кожному населеному пункту, навіть якщо його вже немає на карті, або живе там кілька чоловік. Тому виходило так, що загиблих більше, ніж нині сущих. Перед списком давалася коротка інформація про цей населений пункт в роки війни (якщо така інформація була). Але досить часто такої інформації не було й немає зараз. До того ж такий розподіл списків виявив і інше: окрім прізвища, ім’я й по батькові (інколи просто ініціали) майже в усіх списках відсутні такі дані, як дата народження й смерті (чи загибелі), (у таких випадках упорядник у дужках ставив через тире знаки питання), місце цього факту; в яких військах і в якому званні воював; які і за що мав нагородити та інші дані.

Радянська влада тільки через двадцять років після перемоги почала святкувати цей день, вшановувати ветеранів. У тому числі й ста-

вити пам'ятники в сільрадівських селах на братських могилах чи інших місцях (як правило недалеко від приміщення сільради). Тому в цьому випуску немає світлин пам'ятників, тому що цих пам'ятників немає в більшості сіл. Упорядник керувався таким принципом: перед пам'яттю всі рівні, тому шана повинна бути віддана всім однаково. Та й пам'ятники майже всі однотипні.

Цей випуск супроводжує післямова [8, с.127–131], де акцентовано на відсутності списків усіх учасників ВВВ, які поверталися живими, та через короткий термін помирали від ран, контузій, хвороб і т. д., немає списків вивезених на роботи до Німеччини, хто з них повернувся і яка їхня доля, хто не повернувся. Таких і подібних даних місцева влада не має і не збирається складати. Було порушено й інші проблеми, які в цілому демонструють цинічність попередньої влади до тих, хто віддавав за неї свої життя.

Починаючи з третього випуску кожен номер альманаху має різні рубрики, які наповнюються матеріалом одноразово або мають продовження.

До постійних рубрик передбачувалася “Літературна Талалаївщина”, в якій друкувалися твори як сучасних поетів та прозаїків, так і твори, які в роки радянської влади не були допущені до друку. Серед сучасних поетів і прозаїків – М. Барвінок, О. Гостра, Л. Дзюбан, Ю. Дзюбан, Г. Мірошниченко, О. Павленко, М. Пригара, О. Степаненко. Із заборонених творів було надруковано повість І. Кавалерідзе “Марія Іванівна” в редакції та з передмовою М. Шудрі [9, с.15–77]. Сьогоднішня цінність даного твору полягає в тому, що в ньому досить прозоро продемонстровано своєрідний закон революції (як виявляється – будь-якої), коли в процесі її дії залучаються всі верстви населення, проте результатами її, благами користується невелика частина учасників, найчастіше не найактивніша, так звана верхівка.

Альманах “Вітряк”, як своєрідне періодичне видання реагував і на події, такі як ювілеї та втрати. Суттєвий обсяг матеріалу було вміщено “До 100-річчя від дня смерті В.П. Горленка”, “До 120-річчя від дня народження І.П. Кавалерідзе” [10, с.13–110], “З нагоди 85-літнього ювілею Олександра Івановича Губаря”, “До ювілею Олександри Гострої” [11, с.73–158].

2007 рік – рік втрати двох українських письменників, патріотів України, які народилися на Талалаївщині, багато зробили як для всієї України, так і для малої Батьківщини. Це Григорій Вишневий (жив в

Австралії) та Петро Ротач (жив у Полтаві). Матеріалами про них відкривається альманах рубрикою “Наші втрати” [12, с.9-40]. Тут переважно архівні документи з особових справ (характеристики, рекомендації, відгуки сучасників), з якими не кожен читач може ознайомитися без їхньої публікації.

Рубрика “У розвиток теми” практично впливала із двох попередніх, де друкувалися матеріали, автори яких відгукувалися на попередні публікації. Таким чином здійснювався зворотній зв’язок із читачами. Було надруковано 2 матеріали про І. Кавалерідзе [13, с.178–186]. Дана рубрика мала б “реагувати” не лише на ювілейні чи матеріали, пов’язані із втратою людей, а й на інші видруки, які викликали реакцію читачів; мала б по-своєму об’єднувати всі рубрики, демонструвати не лише обумовлений зв’язок, а й рівень зацікавленості тим чи іншим матеріалом, виконувати певну соціальну місію посередника.

Рубрика “Пісенна Талалаївщина” мала б постійну реєстрацію в альманасі на рівні рубрики “Літературна Талалаївщина”. Тут надруковано про матеріали “Народний самодіяльний ансамбль української пісні та музики “Олава”” [14, с.187–188, 143–151]. В цій рубриці планувалося друкувати не лише про діючі самодіяльні ансамблі, хори, а й ті, які свого часу діяли при кожному сільському клубі чи Будинку культури, а також подавалися б записи пісень, що співаються в селах Талалаївщини, друковані й архівні матеріали фольклорних записів В. Горленка, Б. Грінченка та ін. Передбачалося здійснювати записи ансамблів, хорів на інші носії інформації (скажімо, компакт-диски) у вигляді додатку до альманаху.

Постійною чи з продовженням планувалася й рубрика “Із фонду Петра Ротача”, в якій було надруковано листування П. Ротача із його вчителем Ф.О. Лавріненком, який жив і працював учителем у с. Довгалівка Талалаївського району [15, с.155–178; с.94–119]. В архіві упорядника вже є корпус листування із П. Ротачем кількох кореспондентів (Г. Сидоренка, Г. Вишневого та ін.). Дана рубрика могла б бути універсальною в тому плані, що в основу бралися б перші слова, а наступні могли б бути інші, скажімо, “Із фонду Григорія Сидоренка” і т. п.

Починаючи з третього випуску, постійно функціонувала рубрика “Наші земляки”, де надруковано матеріали про тих, хто народився на Талалаївщині, а живе в Києві, в інших куточках України, Росії і т. д. Надруковано інформацію про 8 земляків [16, с.179–186; с.193–195; с.152–160], які проживають у м. Києві. Дана рубрика – хороший привід

попередньої “обкатки” матеріалів для підготовки енциклопедії “Талалаївщина”.

У розвиток попередньої рубрики з 5 випуску запланована як постійна рубрика “Люди твої, Талалаївщино!”, в якій планувалося друкувати матеріали про неординарних постатей, які працюють чи працювали на Талалаївщині, про живих і покійних. Надруковано матеріал про колишнього фотографа районної газети, інваліда дитинства, який був підданий репресіям більшовизму, Григорія Сидоренка та його рід [17, с.78–93].

Одними з найважливішими рубриками альманаху є “На допомогу вчителю” та “Образ наставника”. Друкувалися матеріали переважно тих авторів, які є вихідцями із Талалаївщини (О. Губар) або із Чернігівщини (В. Святонець), які працюють на ниві літературознавства, займаються питаннями методики літератури. Цією рубрикою альманах дещо розширює свої горизонти й обшири, вливається в загальний український духовний простір. Надруковано матеріал В. Святюця (із с. Веприк Новобасанського (тепер Бобровицького) району Чернігівської області) “Особливості стилю роману “Тигролови” Івана Багряного” [18, с.159–177] та О. Губаря (із с. Ярошівки Талалаївського району) “Остап Вишня сміється” (про гумореску “Чухраїнці”) [19, с.120-134]. Оскільки цей твір відсутній у хрестоматіях, то подано й текст його.

Рубрика “Образ Наставника” [19, с.135–138] відкривається матеріалом про двох Кобзистих (дядька й племінника). Перший – Іван Кобзистий, – працюючи в Івано-Франківському технікумі фізкультури, допоміг багатьом учителям фізкультури Талалаївщини одержати відповідну освіту; був майстром спорту, чемпіоном України в 1960-х рр. Другий – Григорій Кобзистий, – учитель фізкультури Сильченківської СШ Талалаївського району. Сам – спортсмен, має розряди із кількох видів спорту. Як вихователь, підготував багато спортсменів, учителів та викладачів фізкультури різних рівнів акредитації навчальних закладів. У його честь в районі проводяться спортивні турніри. Такої уваги варті й інші вчителі фізкультури – М.Л. Шевченко, М.О. Горбенко і т. д. А також учителі інших професій. Адже в районі є й заслужені вчителі України, методисти ...

Продовжуючи ідею духовної єдності Талалаївщини зі всією Україною, альманах поступово розширював тематику рубрик, їхніх матеріалів з тим, щоб якомога глибше й ширше подивитися на історію, культуру, людей усіх професій цього краю. Майже випадково упоряднику потрапив до рук свого часу надзвичайно секретний матеріал НКДБ

УРСР “Паспорт-характеристика Київської області” (рубрика “Мовою документів”) [19, с.174–183], складений цією службою одразу після визволення України від німецько-фашистських загарбників в 1944 р. На нашу думку, такі паспорти були складені чи не на кожну область України, оскільки до війни репресивна машина більшовизму не встигла винищити патріотичні сили, а мирне населення, залишене напризволяще в період окупації, чомусь викликало недовіру в комуністичної влади, тому ярлик зрадника намагалася повісити майже на кожного українця. Цей матеріал – це стимул для наступних укладачів, авторів альманаху на пошуки такого паспорту Чернігівської обл.

В єдиному ключі подано й рубрику “Наші сусіди” [19, с.161–173]. Талалаївщина межує з Прилуцьким, Роменським, Ічнянським та Бахмацьким районами. Микола Яковченко, народний артист України, надзвичайно відомий як серед фахівців, так і серед народу. Він родом із Прилук. Останнім часом зусиллями Прилуцького осередку Чернігівського земляцтва в м. Києві зроблено дуже багато: в Києві та Прилуках з’явилися пам’ятники цьому артистові, видано кілька книг про нього, кілька років уже проводиться Всеукраїнський відкритий конкурс акторської майстерності ім. Миколи Яковченка, в м. Прилуках функціонує культурний центр “Дім Миколи” і т.д. Родом із Прилуцького району і тривалий час жила в с. Болотниця Талалаївського району талановита артистка із епохи Марії Заньковецької Ганна Загіркевич-Карпинська. Про неї малося б іти в наступних випусках альманаху.

Кожен випуск “Вітряка” супроводжувався передмовою чи післямовою. Така двоїстість обумовлювалася певними етичними міркуваннями. Скажімо, другий випуск альманаху присвячено пам’яті загиблих та таких, що пропали безвісті в роки Другої світової війни. Тому відкривати книжку проблемами, які виявилися в процесі підготовки збірника, було б не коректно по відношенню тих, хто не повернувся до своїх родин, сімей. Але й замовчувати про них також не можна.

В окремих випусках передмовами супроводжуються рубрики. Це не мета виокремити їх, а звернути увагу на матеріал, надрукований там, на важливість рубрики, про яку треба було сказати більше, ніж про інші. Це стосувалося тих рубрик, які переважно відкривалися вперше. Хоча кожна з них в однаковій мірі важлива для упорядника, в однаковій мірі несе інформаційне навантаження разом з іншими.

Даний альманах не розглядався, як щось стале, одноманітне видання, типове по відношенню до видань такого ж типу (альманахів)

XIX – початку XXI ст. в Україні. Починаючи з другого випуску цей принцип періодичності видання (1–2 рази на рік) дотримувався. Альманах є своєрідним рекордсменом серед кількості виданих випусків, присвячених місцевій історії. З іншого боку кожен випуск альманаху розглядався як окреме видання, як своєрідний багаторубрикований збірник із визначенням його ключової теми (цей принцип витримано до четвертого випуску включно). Останній не одержав ключової теми швидше з етичних міркувань, щоб цей випуск був нейтральним по відношенню до кожного матеріалу. З самого початку цей випуск планувався як останній. До певної міри в цьому полягає й поява кількох нових рубрик, які можуть бути продовженими в наступних випусках уже іншими укладачами чи творчими колективами. Поява нових рубрик пояснюється ще й тим, щоб означати нові й нові тематичні пласти, які варто порушувати й висвітлювати на сторінках альманаху.

З самого початку було заплановано, що обкладинка попереднього випуску не буде повторювати наступний. Перші два випуски оформлювалися місцевим художником, всі наступні – використовувалися малюнки інших художників або листівки із зображенням вітряка. Останній елемент був обов'язковим атрибутом. До того ж вітряки підбиралися подібні до тих, які були на Талалаївщині, або характерні більшій частині території України. Зображення вітряків інших країн, скажімо, Північної чи Західної Європи могли лише доповнювати тематично основну концепцію видання цього альманаху із назвою “Вітряк”, поглиблювати значення такої конструкції в житті людини як в минулому, так і тепер.

Отже, з цього можна зробити такий висновок. Кожен регіон України містить у собі стільки історико-краєзнавчої, літературно-мистецької та іншої інформації, що практично кожен район може видавати подібні альманахи та інші періодичні й неперіодичні видання. Основне полягає в тому, щоб знайшлися ентузіасти, які переважно на громадських засадах могли б займатися збором матеріалів, їх опрацюванням і знайшли можливість їх тиражувати. І не має значення чи це буде наукове, науково-популярне чи популярне видання. Важливо (і це найголовніше) зібрати й зберегти інформацію, яка зникає щоденно, інформацію від живих свідків історії. Нам здається, що залишилося не зреалізовано багато тематичних блоків, які чекають свого дослідника, свого ентузіаста. Залишається в історії те, що зафіксовано на папері, на інших носіях інформації.

Джерела та література

1. Устименко В. Жукля. З історії села на Чернігівщині. – К.: Етнос, 2009.
2. <http://chz.org.ua/node?page=1>
3. Краєзнавство – це всебічне вивчення певної частини території країни (міста, села, району, області, краю), тобто її природи, населення, господарства, історії і культури. За визн. географа О. Баркова Краєзнавство – це комплекс наукових дисциплін, різних за змістом і методами дослідження, таких, що ведуть до єдиної мети – наукового і всебічного пізнання краю. Краєзнавство – це збір інформації з різних галузей наук про дану територію. За визн. Лева Берга, географа Краєзнавство – це мала географія // <http://uk.wikipedia.org/wiki/Краєзнавство>; На підтвердження багатоглядності краєзнавства зустрічаємо й в іншому джерелі: Краєзнавство – це “вивчення історії, географії, економіки, етнографії тощо певної місцевості” // Словник української мови. Т. 4. – К.: Наукова думка, 1973.
4. На жаль, дане видання відсутнє в державних і відомчих бібліотеках, а розповсюджене по приватних. У розпорядженні автора є випуски 1 за 2003-2004 роки (Суми, 2004), 2 за 2005 рік (Суми, 2005), 3 за 2006 рік (Суми, 2006).
5. Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. Вип.4 / “З журбою радість обнялася” (О. Олесь). – Талалаївка-К., 2007.
6. Літературний альманах Талалаївщини “Вітряк” / До 150-річчя від дня народження Василя Петровича Горленка. – Вип.1. – Талалаївка-К., 2003.
7. Літературно-краєзнавчий альманах “Вітряк” / До 60-річчя від дня визволення Талалаївщини від німецько-фашистських загарбників присвячується! – Вип.2. – Талалаївка-К., 2005.
8. Від упорядника // Літературно-краєзнавчий альманах “Вітряк” / До 60-річчя від дня визволення Талалаївщини від німецько-фашистських загарбників присвячується! – Вип.2. – Талалаївка-К., 2005.
9. Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. Вип. 5. – К., 2008.
10. Літературно-краєзнавчий альманах “Вітряк” / До 100-річчя від дня смерті В.П. Горленка та 120-річчя від дня народження І.П. Кавалерідзе. Вип.3. – Талалаївка-К., 2007.
11. Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. / “З журбою радість обнялася” (О. Олесь). – Вип.4. – Талалаївка-Київ, 2007.
12. Там само.
13. Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. Вип. 4 / “З журбою радість обнялася” (О. Олесь). – Талалаївка-Київ, 2007. та 1 – про

О. Губаря // Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. Вип.5. – К., 2008.

14. Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. Вип. 4 / “З журбою радість обнялася” (О. Олесь). – Талалаївка-Київ, 2007; Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. Вип.5. – К., 2008.

15. Літературно-краєзнавчий альманах “Вітряк” / До 100-річчя від дня смерті В. П. Горленка та 120-річчя від дня народження І. П. Кавалерідзе. Вип.3. – Талалаївка-К., 2007.; Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. Вип.5. – К., 2008.

16. Носовська (Прядка) Ольга Миколаївна // Літературно-краєзнавчий альманах “Вітряк” / До 100-річчя від дня смерті В.П. Горленка та 120-річчя від дня народження І. П. Кавалерідзе. Вип. 3. – Талалаївка-К., 2007; Мироненко Володимир Миколайович // Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. Вип. 4 / “З журбою радість обнялася” (О. Олесь). – Талалаївка-Київ, 2007; Кобзистий Павло Іванович, Шевчук Світлана Володимирівна, Демченко Микола Павлович, Ковган Микола Васильович, Баранов Віктор Петрович, Мірошніченко Микола Григорович // Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. Вип.5. – К., 2008.

17. Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. Вип.5. – К., 2008.

18. Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. Вип.4 / “З журбою радість обнялася” (О. Олесь). – Талалаївка-Київ, 2007.

19. Літературно-краєзнавчий альманах Талалаївщини “Вітряк”. Вип.5. – К., 2008.

Іван Забіяка (Київ, Україна) Місцева історія Талалаївщини на сторінках альманаху “Вітряк”

У статті зроблено огляд літературно-краєзнавчого альманаху Талалаївщини “Вітряк” (Випуск 1–5), в якому розкрито можливості невеликого району в його багатстві історико-культурної спадщини та різноаспектність місцевої історії.

Ключові слова: місцева історія, краєзнавство, літературно-краєзнавчий альманах, тематичні блоки, історико-краєзнавча інформація

Іван Забіяка (Київ, Україна) Местная история Талалаевщины на страницах альманаха “Ветряк”

В статье сделан обзор литературно-краеведческого альманаха Талалаевщины “Ветряк” (Выпуск 1–5), в котором раскрыты возможности небольшого района в его богатстве историко-культурного наследия и разноаспектность местной истории.

Ключевые слова: местная история, краеведение, литературно-краеведческий альманах, тематические блоки, историко-краеведческая информация

Ivan Zabiya (Kyiv, Ukraine) **Local history of Talalaivschina in almanac “Vitryak”**

In the article a review of a literary-regional almanac of Talalaivschina “Vitryak” (“Wind Turbine”) (Issue 1–5), is done in which the possibilities of a small district are exposed in the richness of its history and the cultural legacy of local history.

Key words: local history, study of a particular region, literary-regional almanac, thematic blocks, regional history information